

FRANCISZKA KLENK

ur. 1916; Goraj

Miejsce i czas wydarzeń	Goraj, dwudziestolecie międzywojenne
Słowa kluczowe	projekt "Archiwum Historii Mówionej - opracowanie i udostępnienie online najcenniejszych zasobów", Żydzi, święta żydowskie, szabat

Święta żydowskie

Oni z nami nie [świętowali], ony miały albo trochę opóźnione albo wcześniej. I u nich na święta to nie wolno było jeść chleba. Wymiatają okruchy, biły go różgami, ten chlebek. I takie piekły mace, już taka była specjalna i te mace przez święta jadły. Macę tłukły w takim stępie, robiły takie pulpety i wszystko z tych mac. A po świętach – bo oni miały długo, dwa tygodnie święta miały – jak się święta skończyły to przynosili ten chlebek, całowały, przepraszały, że go przedtem były.

W piątek był szabas, godzina czwarta to już chodził taki i taką gałką walił we drzwi i mówi, że to już szabas, już nie wolno nic, już się u niego nic nie kupi. I już tam był ten szabas. Ale jak kto miał u nich takie zaufanie, to dał mu Żyd, tylko piniędzy nie wziął. „Weź sobie” – kazał se wziąć i piniędzy nie wziął, a potem zanieśło się. Ale on musiał mieć zaufanie do człowieka. A do kogo nie miał, to mu nie dał. Myśmy takie byli z nimi zżyte, bo to blisko i miały do mnie zaufanie, zawsze miały. I gdzie nie poszłam to wierzyły mi.

A to ony spodnie takie miały takie białe, tak tu zawiązywały i na wierzchu chałat. A jak się modliły, to jeszcze przykazania tu sobie na czole przyczepiały i tam się modliły nad tym i tak się kiwały, jak i dziś się nieraz widzi. Kobiety to gdzie indziej się modliły. Kobiety się modliły w bóżnicy, ale na dole tam była taka modlitwa, a na górze to Żydy miały tego cielca złotego i się tak do niego modliły.

A jak przyszedł Sądnny Dzień – w jesieni ten Sądnny Dzień – to ony się bały, bo mówiły, że diabeł musi Żyda na Sądnny Dzień złapać. To chodziły do tych naszych kobiet katoliczek, ja tam byłam, i pożyczwały szale, bo mówiły, że to są szale poświęcane w kościele, to diabeł nie przyjdzie.

Data i miejsce nagrania	2008-12-09, Goraj
Rozmawiał/a	Tomasz Czajkowski
Redakcja	Aleksandra Bańkowska
Prawa	Copyright © Ośrodek "Brama Grodzka - Teatr NN"